

TYYNELÄN RANTA-ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää
Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
2.11.2022

Sisällys:

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet	4
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT	4
5. PESIMÄLINNUSTO	8
6. LEPAKOT	8
7. MUU LAJISTO	10
8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO	10
9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	11

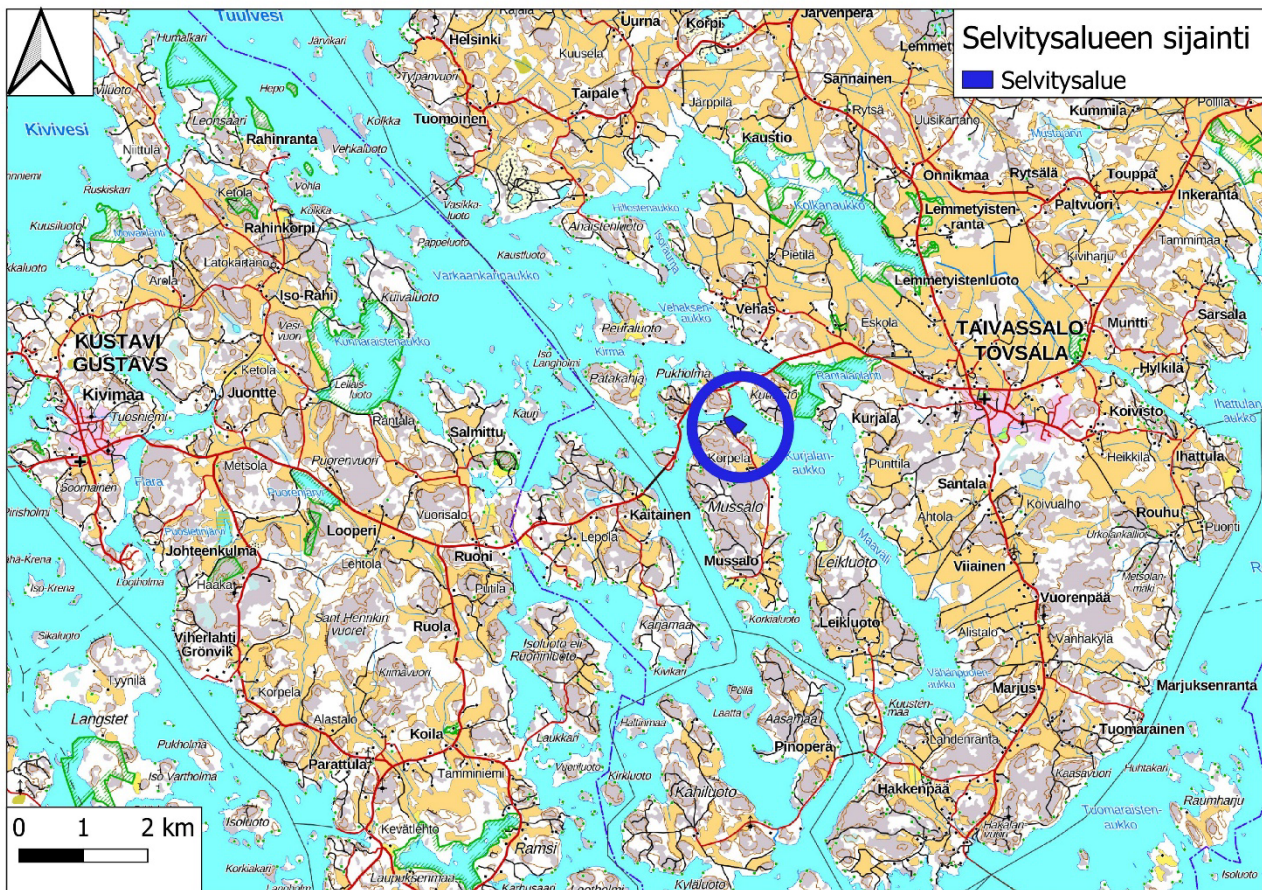
Kannen kuva: Kasvillisuuskuvio 1 kuvattuna Mussalontieltä.

Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 11/2022

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Taivassalossa Mussalon saarella sijaitsevan Tyynelän ranta-asemakaavan muutosalueen luontoselvityksen (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi pesimälinnustokartoitus, lepakkoselvitys, viitasammakkokartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut

luontoarvoiltaan merkittävät luontotyytit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt tehtiin touko-syyskuussa 2022. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Taivassalossa Mussalon saaren pohjoisosassa (kartta 1). Se rajautuu pohjoisessa mereen ja lännessä Mussalontiehen. Alueen eteläpuolella on rakennettuja mökkitontteja. Selvitysalueen pohjoisosassa sijaitsee ympärivuotisessa asuinkäytössä oleva pientalo pihoineen ja muine rakennuksineen. Etelämpänä Mussalontien varrella on kangasmetsää. Selvitysalueeseen sisältyvä pienempi kiinteistö on Mussalontien reunaan jätettyä metsikköä lukuun ottamatta raivattu hiljattain aukeaksi ja kiinteistöllä on tehty rantaan asti ulottuvia maansiirtotöitä. Rantavedessä kasvaa tämän kiinteistön kohdalla ruovikkoa, johon on jo aiemmin raivattu veneväyliä. Myös Mustasalmessa on sillan molemmin puolin ruovikkoa.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteET

Alueen luontotyyppikartoitus perustuu 8.5., 19.6. ja 12.8.2022 tehtyihin maastokäynteihin. Selvitysalueella ei ole maankäytössä huomioitavia arvokkaita luontotyyppikohteita.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin kuuteen luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 2-3. Vesialue jätettiin itäosan ruovikkoa lukuun ottamatta kuvioimatta.

KUVIO 1 – TUORE – KUIVAHKO KANGASMETSÄ

Hieman kallioinen melko vanha tuore – kuivahko kangasmetsä, jossa kasvaa männyä ja kuusta (kannen kuva). Osa männyistä on kilpikaarnaisia. Lahopuuta ei juuri ole.

Tavanomaiseen kangasmetsäkasvistoon kuuluvat mm. puolukka, kanerva, mustikka, metsälauha ja sananjalka.

KUVIO 2 – TUORE – KUIVAHKO KANGASMETSÄ

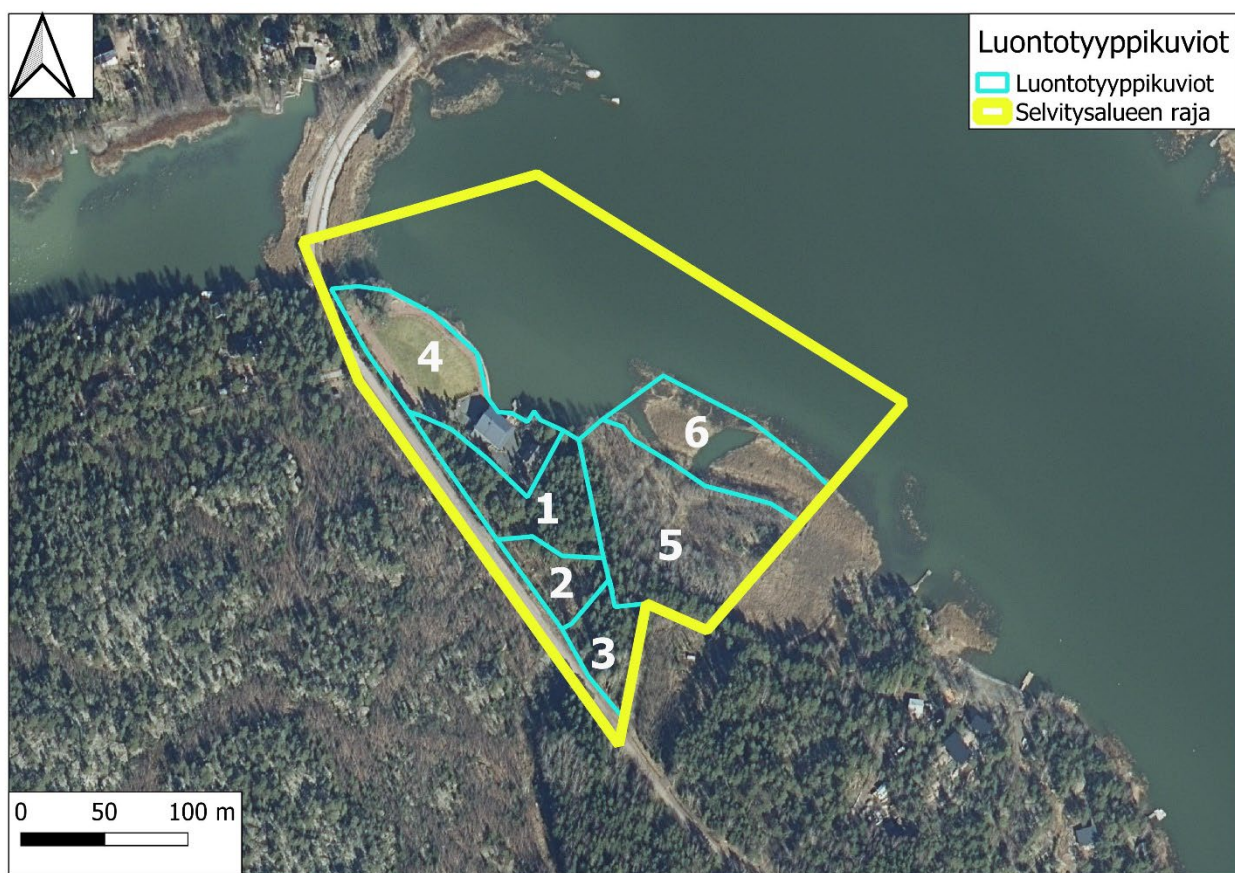
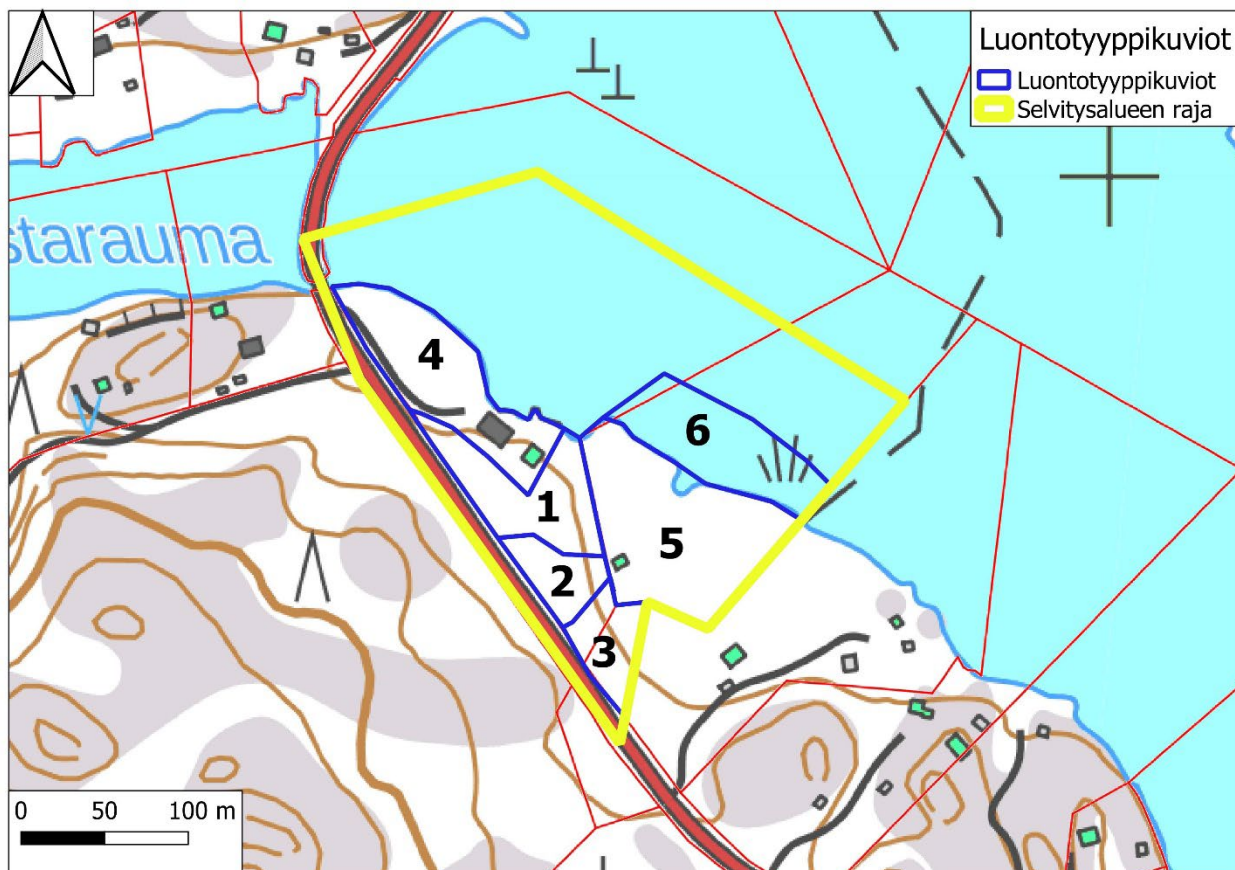
Tuoreen – kuivahkon kankaan sekapuustoinen taimikko (kuva 1), jonka runsain puulaji on koivu. Sen ohella taimikossa kasvaa kuusta ja mäntyä. Kasvistoon kuuluvat esim. metsälauha, mustikka ja sananjalka.

Kuva 1. Taimikkoa kasvillisuuskuviolla 2.

Kuva 2. Kasvillisuuskuvio 3.

Kartat 2-3. Luontotyyppikuviot maastokartalla ja ilmakuvalla.

KUVIO 3 – TUORE KANGASMETSÄ

Tuore kangasmetsä, jossa kasvaa melko vanhoja kuusia ja mäntyjä sekä vähän koivua ja nuorta haapaa (kuva 2). Mussalontien ja merenrannan raivatulle tontille vievän uuden tien kulmauksessa kasvaa jokunen melko järeä haapa. Mussalontien varren pienellä kalliolla on mäntyä. Kuvion kasvistoon kuuluvat mm. mustikka ja sananjalka.

KUVIO 4 – RAKENNETTU ALUE

Asuinrakennus ja pihapiiri. Merenrannalla on nurmikko.

KUVIO 5 – RAIVATTU TONTTI

Kuvion alkuperäinen kasvillisuus on raivattu rantaviivaan asti ja kuviolla on tehty maansiirtotöitä (kuva 3). Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen ilmakuvassa (kartta 3) tämä ei vielä näy. Ilmakuvan perusteella kuviolla näyttäisi aiemmin kasvaneen ainakin nuorta lehtipuustoa.

Kuva 3. Kasvillisuuskuvion 5 alkuperäinen kasvillisuus on raivattu.

KUVIO 6 – RUOVIKKO

Tiheä ruovikko, johon on ruopattu veneväyliä.

5. PESIMÄLINNUSTO

Pesimälinnustoa selvitettiin kahtena aamuna touko-kesäkuussa (taulukko 1), minkä lisäksi linnustoa havainnoitiin luontoselvityksen muiden osioiden maastotöiden yhteydessä. Sää oli molempina aamuina linnustokartoitukseen sopiva. Linnustoa havainnoitiin lähinnä Mussalontieltä käsin, eikä piholla käyty. Luontotyyppikuviolla 5 käytiin myös ruovikon reunassa. Selvästi yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta, mutta alle 50 metrin päässä selvitysalueen rajan ulkopuolella havaitut yksilöt merkittiin muistiin, sillä niiden reviiri sijoittuu suurella todennäköisyydellä osittain selvitysalueelle.

Päivä	Laskenta-aika (klo)	Sää
8.5.2022	8.20-8.45	Lämpötila +6 °C, kohtalaista tuulta, selkeää
19.6.2022	6.35-7.00	Lämpötila +12 °C, kohtalaista tuulta, lähes selkeää

Taulukko 1. Lintulaskentapäivät, laskenta-ajat ja vallinnut säätila.

Selvitysalueella ja sen lähiympäristössä pesii tavanomaista metsä- ja pihalinnustoa. Silmälläpidettävä silkkiuikku pesi Mustasalmen ruovikossa. Pesimälinnustoon kuuluivat sen lisäksi vuonna 2022 metsäkirvinen, pajulintu, peippo, punarinta, talitiainen, viherpeippo (erittäin uhanalainen) ja västäräkki (silmälläpidettävä). Lisäksi Mustasalmen läheisellä vesialueella nähtiin 8.5.2022 paikallinen laulujoutsenpari (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji) ja alueen pohjoisosan nurmikoilla ruokaili valkoposkihanhipoikue (lintudirektiivin I-liitteen laji) 19.6.2022. Västäräkillä ja viherpeipolla oli reviirit selvitysalueen pohjoisosassa ja viherpeipolla lisäksi heti selvitysalueen eteläpuolella. Kummatkin lajit pesivät mielellään piholla ja puutarhoissa.

6. LEPAKOT

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

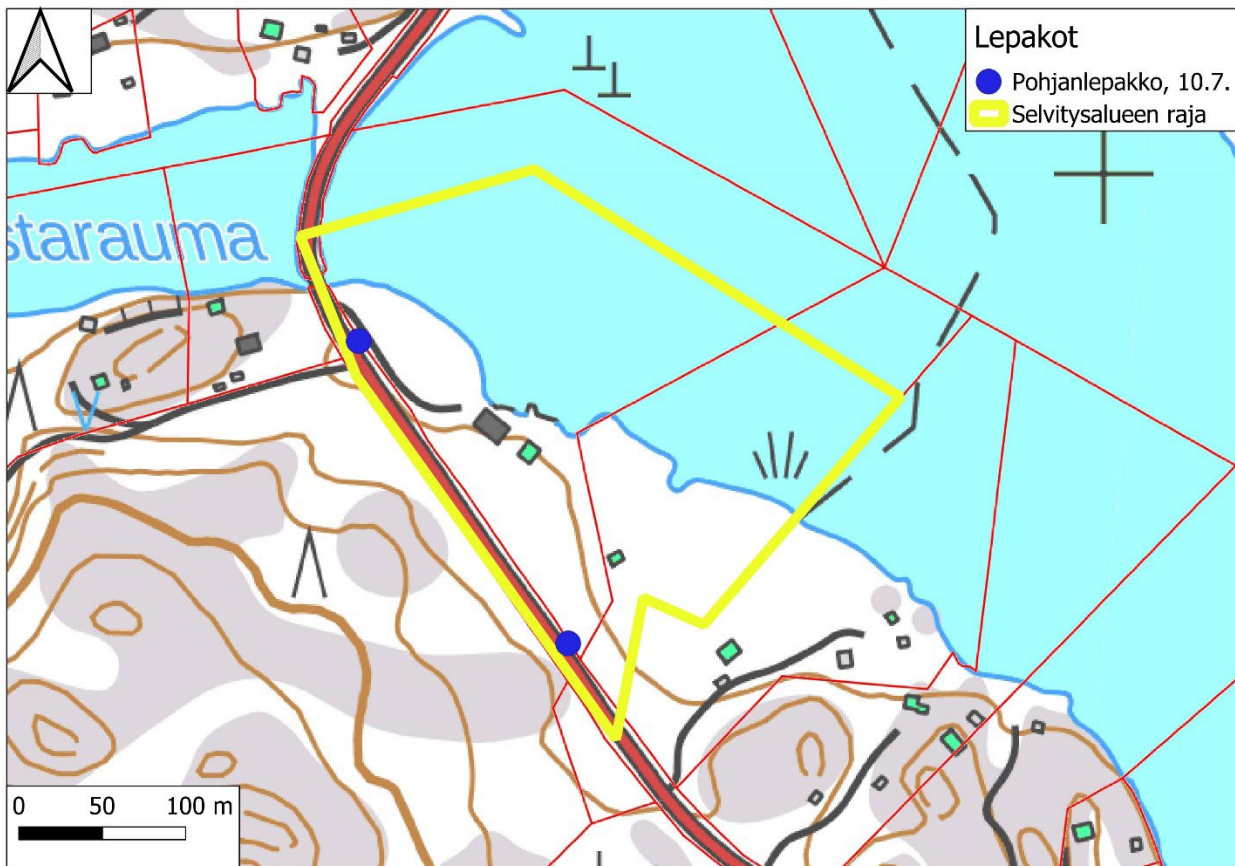
Lepakkoja havainnoitiin detektorilla kahtena yönä (taulukko 2) kävellen pitkin Mussalontietä sekä käymällä kasvillisuuskuviolla 5 meren rannassa. Havainnointi aloitettiin aikaisintaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Sääolosuhteet olivat molempina öinä hyvät. Kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka merkittiin muistiin. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö.

Lepakoille sopivia päiväpiiloja sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita) etsittiin muun maastotyön yhteydessä.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
10.7.2022	0.50-1.05	Lämpötila +12 °C, tyyntä, puolipilvistä
1.9.2022	22.25-22.45	Lämpötila +12 °C, heikkoa-kohtalaista tuulta, pilvistä

Taulukko 2. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

Mussalontien varrella havaittiin kaksi pohjanlepakkoa heinäkuun kartoituskerralla (kartta 4). Sopivia päiväpiiloja tai lisääntymis- tai talvehtimispaikkoja ei löytynyt. Lepakot voivat kuitenkin mahdollisesti käyttää esimerkiksi alueen rakennuksia lepo- ja ehkä lisääntymispaikkoinaankin. Kaiken kaikkiaan havaintoja oli niin vähän, että alueella ei vaikuta olevan tavallista suurempaa merkitystä lepakoille, vaan sen voidaan arvioida kuuluvan luokkaan III: muu lepakoiden käyttämä alue Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen arvoluokituksessa. Erityisiä lepakkojen esiintymisen perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole siten tarpeen antaa. Lepakot kärsivät keinovalosta, joten sen lisäämisessä olisi hyvä olla maltillinen.

Kartta 4. Lepakkohavainnot.

7. MUU LAJISTO

Lintuja ja lepakkoja käsitellään aiemmissa kappaleissa.

Selvitysalueen itäosassa sijaitsevan ruovikkorannan (kasvillisuuskuviot 5 ja 6) tulkittiin etukäteen tehdyn kartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella mahdollisesti sopivan viitasammakon (EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty) kutupaikaksi. Paikalla käytiin 18.5.2022 illalla klo 21.30-21.35 kuuntelemassa mahdollisesti kutevia viitasammakoita. Sää oli tarkoitukseen sopiva (ilman lämpötila +12 °C, tyyntä, pilvistä). Havaintoja ei tehty ja paikan todettiin nykyisellään rantavyöhykkeen raivauksen ja maansiirtotöiden jälkeen olevan viitasammakon kutualueeksi sopimaton. Kasvillisuuskuviot 5 ja 6 ruovikko on lisäksi tiivis ja yhtenäinen, eikä sen sisässä ole viitasammakolle sopivia avovesilampareita. Paikalta ei ole aiempia viitasammakkohavaintoja.

Liito-orava ei suurella todennäköisyydellä pysty ylittämään Mussaloa mantereesta erottavia salmia. Selvitysalueen metsiköt eivät myöskään puustoltaan sovi liito-oravalle kovinkaan hyvin, vaikka niissä kasvaakin muutamia haapoja.

Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella selvitysalueelta tai sen lähiympäristöstä ei tunneta ennestään muiden, tässä raportissa aiemmin mainitsemattomien, uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä, eikä niitä löydetty tässäkään työssä.

8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO

Selvitysalueelta ei löytynyt sellaisia luontoarvoja, joiden perusteella olisi tarpeen antaa varsinaisia maankäyttösuosituksia. Lepakoiden kannalta olisi suotavaa olla maltillinen keinovalaistuksen lisäämisessä.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.
- Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (www.lepakko.fi)
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>